

Bezuinigen knaagt aan de overheidsinkomsten, zegt Gert Peersman. De federale ambitie om tegelijk te besparen en lasten te verlagen, is onrealistisch.

De 'supernota' die tijdens de federale formatie op tafel lag, wordt vanuit verschillende hoeken onder vuur genomen. MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez torpedeerde de formatie omdat hij de verkiezingen niet had gewonnen om extra belastingen in te voeren. Volgens de vakbonden zet De Wever een afbraakregering in de steigers. Maar ik vrees dat de nota slechts het topje van de ijsberg is qua hervormingen, besparingen en nieuwe belastingen die ons te wachten staan. De rekening klopt namelijk van geen kanten, en dat gat zal nog dichtgereden moeten worden.

Laat me benadrukken dat er veel goede voorstellen en principes in de onderhandelingsnota staan. De arbeidsmarkthervormingen en de re-integratie van zieken zullen helpen om de werkzaamheidsgraad te verhogen. De maatregelen in de nota worden al in de meeste andere landen toegepast, en dat heeft daar zeker niet geleid tot een sociaal bloedbad. Als het de ambitie is om de kloof met het Europese gemiddelde te dichten, zal er zelfs een tandje moeten worden bijgestoken. Ik denk bijvoorbeeld aan onze dirigistische loonvorming, die grotendeels behouden blijft.

De voorgestelde fiscale hervorming zit principieel goed in elkaar. Specialisten en internationale instellingen pleiten al jaren voor een verschuiving van lasten op arbeid naar vermogenswinsten en consumptiebelastingen, en precies daarop mikt de nota. Een ander Belgisch probleem is dat in de vermogensfiscaliteit vergelijkbare belastbare grondslagen momenteel zeer verschillend worden belast, wat ertoe leidt dat veel kapitaal om fiscale redenen niet op de meest productieve manier wordt ingezet. Door het invoeren van een meerwaardebelasting (met aftrekbaarheid van verliezen), het afschaffen van uitzonderingstarieven in de roerende voorheffing, en het uitbreiden van de fiscale vrijstelling op het spaarboekje naar alle kapitaalinkomsten, ongeacht de investeringsvorm, worden stappen gezet in de richting van meer neutraliteit in de vermogensfiscaliteit.

Sterke schouders

De volgende regering mag gerust een stap verder gaan door alle vermogensinkomsten op dezelfde manier te belasten. Zo wordt de belastingbasis verbreed, waardoor er ruimte is om een lager belastingtarief te hanteren. De nota bevat nog te veel achterpoortjes die ertoe leiden dat kapitaal niet op de meest productieve plaats wordt ingezet, zoals de vrijstelling van een meerwaardebelasting bij het aanhouden van aandelen voor tien jaar. De sterkste schouders zullen niet de zwaarste lasten dragen als het herinvesteren van meerwaarden wordt vrijgesteld.

De nota bevat ten slotte enkele goede maatregelen om de concurrentie tussen bedrijven aan te wakkeren. Dat zou moeten leiden tot lagere prijzen voor de consument en bedrijven aansporen om te innoveren, zodat ze niet uit de markt worden geprijsd. Dat laatste kan op lange termijn de productiviteit verhogen.

Het probleem ligt bij de begrotingstabel. Daarin staat een sanering van 27 miljard en 12 miljard voor nieuw beleid (waarvan 9 miljard lastenverlagingen op arbeid). Hiertegenover staan 19,5 miljard aan nieuwe belastingen en besparingen op uitgaven, en 19,5 miljard aan terugverdieneffecten door een hogere werkzaamheidsgraad en productiviteit.

Het is normaal om rekening te houden met terugverdieneffecten bij een begroting, maar beseft men aan de onderhandelingstafel wel dat de economische groei door die hervormingen over de hele regeerperiode minimaal 5 procentpunt hoger moet uitvallen dan de huidige voorspellingen om die 19,5 miljard aan terugverdieneffecten te behalen? En dat in een periode waarin de overheid ook nog eens fors moet bezuinigen? Dat is simpelweg onhaalbaar. Bovendien komt een aanzienlijk deel van die terugverdieneffecten niet in de federale begroting terecht, maar bij de regionale en lokale overheden, waardoor het federale plaatje niet klopt.

Er zijn verschillende problemen met de beoogde terugverdieneffecten die telkens terugkomen bij dergelijke oefeningen door politieke partijen. De opbrengsten van het verhogen van de werkzaamheidsgraad worden overschat, omdat verondersteld wordt dat deze werknemers evenveel produceren en belastingen betalen als andere werknemers, terwijl het in de praktijk meestal laaggeschoolden zijn die weinig belastingen betalen.

De productiviteit verhogen heeft de grootste hefboom op de begroting, maar het is onrealistisch om te verwachten dat we daar al tijdens deze regeerperiode de vruchten van zullen plukken. Het duurt namelijk jaren, of zelfs decennia, voordat hervormingen in het onderwijs of maatregelen die bedrijven aanmoedigen tot innoveren, leiden tot meer productiviteit. Dat geldt ook voor de meeste pensioenhervormingen.

Het grootste probleem is dat er alleen rekening wordt gehouden met positieve terugverdieneffecten van belastingverlagingen en nieuw beleid, maar niet met het feit dat 19,5 miljard aan besparingen en belastingverhogingen de komende jaren een negatief effect zullen hebben op de consumptie, groei, bedrijfswinsten en werkgelegenheid, waardoor op hun beurt ook de belastinginkomsten dalen. Een goede vuistregel, gebaseerd op onderzoek en economische modellen, is dat de belastinginkomsten met 25 cent dalen wanneer er één euro bespaard wordt op de overheidsuitgaven. We spreken dus over een inkomstenverlies van 4 à 5 miljard, die we nergens in de tabel terugvinden.

Als de Arizonapartijen de belastingen op arbeid met 9 miljard willen verlagen, zullen ze met andere woorden nog veel meer moeten bezuinigen op uitgaven en/of nieuwe belastingen moeten invoeren. Gezien de grote weerstand die er nu al is, lijkt dat weinig realistisch.

In de campagne is er te veel beloofd. Op federaal niveau is er de komende jaren simpelweg geen ruimte voor lastenverlagingen als we de Europese begrotingsregels willen respecteren. De Vlaamse Arizonapartijen kunnen de belastingen voor Vlaamse werknemers wel verlagen. De Vlaamse regering beschikt over voldoende fiscale autonomie om dat door te voeren. In tegenstelling tot de Waalse en Brusselse begrotingen, is er ook genoeg ruimte in de Vlaamse begroting om de middelen te vinden. De bal ligt in het kamp van Vlaams formateur Matthias Diependaele (N-VA). Alleen zijn regeringsploeg kan deze verkiezingsbelofte waarmaken.